

РЕШЕНИЕ

№ 4

гр. София, 08.01.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 15-ТИ ТЪРГОВСКИ, в публично заседание на първи декември през две хиляди двадесет и пета година в следния състав:

Председател: Даниела Дончева

Членове: Димитър Мирчев
Михаил Малчев

при участието на секретаря Павлина Ив. Христова
като разгледа докладваното от Михаил Малчев Въззивно търговско дело № 20251001000762 по описа за 2025 година

Производството е по реда на чл. 258 и сл. ГПК.

С решение № 1039/14.07.2025 г., постановено по т. д. № 1068/2024 г. по описа на Софийски градски съд, е отхвърлен предявения от „Графена Груп“ ЕООД, с ЕИК: 203785177, срещу УМБАЛ „Александровска“ ЕАД, с ЕИК: 831605795, иск с правно основание чл. 79, ал. 1 ЗЗД вр. с чл. 82 ЗЗД за заплащане на сумата в размер на 389 100 лева, представляваща част от обезщетение, което е заявено в размер на 740 000 лева, за претърпени вреди под формата на пропуснати ползи от неизпълнение на задължения на ответника по договор за обществена поръчка Д-ОП 81/21.08.2020 г. за извършване на СМР по сградния фонд на УМБАЛ „Александровска“ ЕАД по обособена позиция № 3 – СМР в сграда „Клиника по пропедевтика на вътрешните болести“, като неоснователен.

Посоченото решение е обжалвано от ищеца в първоинстанционното производство - „Графена Груп“ ЕООД, действащ чрез процесуалния си представител. Във въззивната жалба се излагат съображения, че решението е неправилно, незаконосъобразно, необосновано и постановено в несъответствие със събраните доказателства. Твърди се, че необосновано първата инстанция приема, че след като процесният договор е прекратен, то това била и причината той да остане неизпълнен и следователно не са налице вреди под формата на пропуснати ползи. Заявява се, че ответникът като възложител недобросъвестно не е изпълнил основното си договорно

задължение, установено в чл. 35 от договора, съгласно който се е задължил да предаде строителната площадка на ищеца като изпълнител по договора, съгласно изискванията на Наредба № 3/2003г. В тази насока се поддържа, че е напълно доказан основният факт, твърдян от ищеца в процеса, а именно, че ответникът като възложител е бил недобросъвестен и не е изпълнил основното си задължение да осигури необходимите строителни книжа за изпълнението на възложените с договора СМР и да предаде строителна площадка за започване на строителството. Посочва се, че виновното неизпълнение на възложителя е довело до невъзможност договорът да бъде изпълнен и съответно изпълнителя като кредитор има право да претендира всички преки и непосредствени вреди от това неизпълнение. Изтъква се, че в случая ищецът е претърпял поради неизпълнението вреди под формата на пропусната полза, представляваща печалбата му от неизпълнения договор с ответника. В този смисъл се твърди, че решението на първата инстанция е постановено в нарушение на материалния закон - чл. 82 ЗЗД. Моли се решението да бъде отменено, а предявеният иск да бъде изцяло уважен. Претендира се присъждане на сторените пред двете съдебни инстанции разноски.

В установения от закона срок, въззиваемият и ответник в първоинстанционното производство - УМБАЛ „Александровска“ ЕАД, действащ чрез процесуалния си представител, е депозирал отговор на въззивната жалба. В него се излагат подробни съображения за неоснователност на въззивната жалба. Заявява се, че с влязло в сила решение по т. дело № 889/2022 г. на СГС, ТО, VI-10 състав, потвърдено с решение по в. търг. дело № 1001/2023 г. на САС, ТК, 13 състав и не допуснато до касационно обжалване с определение по търг. дело № 1542/2024 г. на ВКС, I ТО, между страните е прието, че процесният договор № Д-ОП-81/21.08.2020 г. е прекратен на основание чл. 87, т. 6 от него, а именно „едностранно от възложителя поради важни причини“. Правото на възложителя да прекрати договора на основание чл. 87, т. 6 е факт, установен със сила на пресъдено нещо между страните, който води до извод, че УМБАЛ „Александровска“ ЕАД правомерно се е отказала от договора преди да започне неговото изпълнение. Заклучава се, че правилото на чл. 79 във вр. с чл. 82 от ЗЗД урежда общата хипотеза на дължимо обезщетение при неизпълнение на договорно задължение, която е изключена при наличието на специална правна норма - чл. 268 ЗЗД. В случая поради приложението на последната разпоредба обезщетение, съизмеримо с пропуснатата печалба не се дължи. Налице е отказ от договора преди началото на изпълнението му, а не е налице хипотезата на неизпълнение по смисъла на чл. 79 ал. 1 ЗЗД. Изтъква се, че прекратяването на договора на предвидените в него и в закона основания изключва наличието на неизпълнение, което е необходимо условие, без което вреда не би могла да настъпи. Моли се решението да бъде потвърдено. Претендира се присъждане на сторените във въззивното производство разноски.

Въззивната жалба е подадена в срока по чл. 259, ал. 1 ГПК от активно

легитимирана страна в процеса против решение, подлежащо на въззивно обжалване, поради което е допустима и следва да бъде разгледана по същество.

Съгласно чл. 269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта – в обжалваната му част.

Първоинстанционното решение е валидно и допустимо.

СОФИЙСКИЯТ АПЕЛАТИВЕН СЪД, след преценка на изложените от страните твърдения, доводи и възражения и на доказателствата по делото, съобразно разпоредбата на чл. 235 ГПК, приема следното:

Софийски градски съд е бил сезиран с осъдителен иск с правно основание чл. 79, ал. 1, пред. 2 ЗЗД вр. с чл. 82 ЗЗД, предявен от „Графена Груп“ ЕООД срещу УМБАЛ „Александровска“ ЕАД за присъждане на сумата в размер на 389 100 лева, представляваща част от обезщетение, което е заявено в размер на 740 000 лева, за претърпени вреди под формата на пропуснати ползи от неизпълнение на задължения на ответника по договор за обществена поръчка Д-ОП 81/21.08.2020 г. за извършване на СМР по сградния фонд на УМБАЛ „Александровска“ ЕАД по обособена позиция № 3 – СМР в сграда „Клиника по пропедевтика на вътрешните болести“, ведно със законната лихва върху главницата от датата на предявяване на иска (23.05.2024 г.) до окончателното изплащане.

Въззивният съд е обвързан от наведените във въззивната жалба доводи за неправилност на първоинстанционното решение – арг. чл. 269, изр. 2 ГПК, поради което следва да се произнесе само в пределите на релевираните доводи във въззивната жалба, а служебно, само когато неправилно е приложена императивна материалноправна разпоредба.

От приетите в първоинстанционното производство доказателства се установява следната фактическа обстановка:

Безспорно е между страните, а и от решение № 3-143/08.07.2020 г. в процедура на публично състезание по ЗОП за възлагане на обществена поръчка с предмет: „СМР по сградния фонд на УМБАЛ „Александровска“ ЕАД по 3 обособени позиции“, открита с решение № 3-39 от 06.02.2020 г. на изпълнителния директор на УМБАЛ „Александровска“ ЕАД, се установява, че за обособена позиция № 3 е класирано на първо място „Графена Груп“ ЕООД.

Видно е от договор за обществена поръчка № Д-ОП- 81/21.08.2020 г., сключен на 21.08.2020 г. между страните в изпълнение на решението за избор на изпълнител, че възложителят УМБАЛ „Александровска“ ЕАД възлага, а изпълнителят „Графена Груп“ ЕООД приема да изпълни възмездно със свои ресурси, качествено и в срок по узаконени строителни книжа и в съответствие с клаузите на договора „СМР по сградния фонд на УМБАЛ „Александровска“ ЕАД по обособена позиция № 3 – СМР в сграда „Клиника по пропедевтика на вътрешните болести“, до окончателно завършване и приемане на дейностите, съгласно клаузите на договора. Съгласно чл. 2 т. (1), т. (7) и т.(11) СМР,

предмет на договора включват и всички строително-монтажни, подготвителни и довършителни работи, необходими за изпълнението на задълженията на изпълнителя; изграждане на строителни огради и временно осветление на строителната площадка; доставка на всички строителни материали, системи и съоръжения, необходими за изпълнение на проекта, и поемане на всички разходи за техния транспорт, вкл. и при погиване и загуба на строителни материали. В чл. 4 от договора е записано, че освен изрично изброените дейности по изграждането и предаването на обекта на договора в напълно готов за функциониране и използване вид, строително-монтажните работи, предмет на договора, включват и всички неупоменати в него дейности, свързани с изграждането на обекта или необходими за изпълнението на договорните задължения на изпълнителя, като всички тези дейности, наред с изрично изброените, се считат за възнаградени с „уговорената глобална твърда цена по чл. 6 от раздел III“. Съгласно чл. 6 от договора общата стойност на строително - монтажните работи, които възложителят заплаща на изпълнителя при точно, надлежно и навременно изпълнение на всички задължения на изпълнителя по договора, възлиза на 2 485 920,61 лева без ДДС. Чл. 11 от договора предвижда, че в 15-дневен срок от подписването на договора се заплаща аванс в размер на 20% от уговорената цена, като с чл. 35 от договора е предвидено задължение за възложителя да предаде строителната площадка на изпълнителя съгласно изискванията на Наредба 3/2003 г. В чл. 43, т. 1 е предвидено, че изброените по-долу междинни и крайни дати и срокове представляват задължителни договорни дати и срокове, като изпълнителят е длъжен да извърши дейностите, предмет на договора, за срок от 360 календарни дни, считаното от датата на възлагателно писмо от страна на възложителя. В чл. 86 от договора е предвидено правото на възложителя да прекрати договора, като в чл. 87 са добавени още основания. С чл. 87, т. 6 е уредено, че освен в предвидените в други раздели на договора случаи договорът може да бъде прекратен от възложителя по важна причина. Съгласно чл. 88 от договора, в случай на прекратяване на договора от страна на възложителя, изпълнителят получава възнаграждение за извършените до момента на прекратяването доставки и доказаните надлежно извършени СМР, доколкото тези доставки и построените части вече са намерили приложение за обекта. Към договор №Д-ОП-81/21.08.2020 г. са приложени количествени сметки по отделните части ремонтни дейности, които следва да бъдат извършени в процеса на неговото изпълнение – груб строеж, инсталации, довършителни работи и други.

В писмо с изх. № 02 – 1831/26.10.2021 г. от изпълнителния директор на „УМБАЛ Александровска“ ЕАД д-р Атанас Атанасов до управителя на „Графена Груп“ ЕООД Катерина Станкова (л. 196 от първоинстанционното дело), е посочено, че „УМБАЛ Александровска“ ЕАД прекратява договор за обществена поръчка № Д-ОП- 81/21.08.2020 г. на основание чл. 86, т. 1 във връзка с чл. 87, т. 6 от договора, считано от датата на получаване на уведомлението. В писмото е заявено, че към момента на неговото съставяне

СМР по договора не са започнали поради липсата на строителни книжа, за издването на които предходното ръководство на лечебното заведение не е предприело действия. Като причина за прекратяване на действието на договора е изтъкната, че средствата за изплащане на стойността на възложените СМР са осигурени чрез целева субсидия от Министерството на здравеопазването съгласно сключени договори с краен срок на действие – 27.12.2021 г., като това е датата, до която е следвало да бъде изпълнен процения договор за обществена поръчка № Д-ОП- 81/21.08.2020 г. Уточнява се, че тъй като към момента не са започнали СМР на обекта, а оставащият срок за извършването им е до край на м. декември, е налице обективна невъзможност предметът на договора да бъде реализиран. С посоченото писмо от 26.10.2021 г. също така се отправя покана за доброволно връщане на сумата от 596 620,94 лева – получен аванс от изпълнителя съгласно чл. 11 от договора. Въззивният съд констатира, че липсват данни кога писмо с изх. № 02 – 1831/26.10.2021 г. е получено от „Графена Груп“ ЕООД.

В писмо с изх. № 02-2062/07.12.2021 г. до Министъра на здравеопазването от УМБАЛ „Александровска“ ЕАД (л. 79 от първоинстанционното дело) се посочва, че строителните дейности по шест на брой договори за финансиране на обекти от 2020 г. и 2019 г., сред които не е посочен процесният за финансиране на СМР в сграда „Клиника по пропедевтика на вътрешните болести“, не са започнали, въпреки проведените обществени поръчки от предишното ръководство на лечебното заведение. Поради това се иска от Министъра на здравеопазването сключване на допълнителни споразумения, с които да се удължат сроковете за усвояване на получените целеви субсидии за капиталови разходи, с цел предоставяне на възможност лечебното заведение да се снабди с необходимите книжа, чрез които строителните дейности да бъдат започнати. С уточнително писмо с изх. № 02-2062#1/08.12.2021 г. до Министъра на здравеопазването от УМБАЛ „Александровска“ ЕАД (л. 80 от първоинстанционното дело) се пояснява, че предишното ръководство на лечебното заведение, в резултат на проведени обществени поръчки е сключило договори по ЗОП, като наред с тяхното подписване са преведени суми в размер на 20 % от стойността на всеки от договорите. Обществените поръчки са проведени без лечебното заведение да се е снабдило с всички строителни книжа и разрешения, поради което изпълнението на договорите не е започнало. В тази връзка се моли удължаване на срока на договорите с минимум една година, за да се реализират възложените поръчки с оглед големия размер на авансово преведените суми и необходимостта от извършване на всички възложени дейности.

С писмо с изх. № 33-18-83/10.02.2022 г. от Министъра на здравеопазването (л. 198 от първоинстанционното дело) е отговорено на писмата от 07.12.2025 г. и 08.12.2025 г., че посочените от УМБАЛ „Александровска“ ЕАД мотиви за удължаване на сроковете не са достатъчно обосновани и основателни. Поради това и на основание чл. 17 от сключените

договори е поискано възстановяването на предоставените средства по посочени договори от 2019 г. и 2020 г., сред които не е процесният за финансиране на СМР в сграда „Клиника по пропедевтика на вътрешните болести“.

С решение от 23.05.2023 г. по т.д. № 889/2022 г. на СГС, ТО, VI-10 състав, е осъдена „Графена Груп“ ЕООД да заплати на УМБАЛ „Александровска“ ЕАД по иск с правно основание чл. 55, ал. 1, предл. 3 ЗЗД сумата от 580 387,10 лева – заплатен аванс по прекратен договор № Д-ОП-81/21.08.2020 г. за извършване на СМР по сградния фонд на УМБАЛ „Александровска“ ЕАД по обособена позиция № 3 – СМР в сграда „Клиника по пропедевтика на вътрешните болести“ по фактура № 113/01.09.2020 г., заедно със законната лихва върху тази сума от 17.05.2022 г. до окончателното заплащане. С решението е отхвърлен искът за разликата над 580 387,10 лева до пълния предявен размер от 596 620,94 лева като погасен поради прихващане с вземане в размер на 16 233,84 лева – вземане на ответника по чл. 266 ЗЗД вр. с чл. 88 от горепосочения договор – разходи за подготовка на строителна площадка. С решение от 09.04.2024 г. по в. т. д. № 1001/2023 г. на САС, 13 състав, е потвърдено решение от 23.05.2023 г. по т.д. № 889/2022 г. на СГС. С определение от 25.02.2025 г. по т.д. № 1542/2024 г. на ВКС, I т. о. не е допуснато касационно обжалване на въззивно решение от 09.04.2024 г., постановено по в. т. д. № 1001/2023 г. от САС. В мотивите на САС изрично е посочено, че са ирелевантни за това производство възраженията на ответника „Графена Груп“ ЕООД, че СГС е нарушил императивната разпоредба на чл. 12 ЗЗД, налагащ принципа за добросъвестност в договорните отношения, че възложителят се отказал от процесния договор и извънсъдебно признал факта, че е неизправна страна по него и СМР не са започнали поради липса на разрешение за строеж и други строителни книжа за издаването, на които предходното ръководство на лечебното заведение не е предприело действия. Тази евентуална недобросъвестност и вина на възложителя не са предмет на това производство и касае евентуални искиви претенции за обезщетение по чл. 12, изр. второ и чл. 79, ал. 1, пр. последно вр. чл. 82 ЗЗД (които именно са предмет на настоящото производство). По същите съображения са приети за ирелевантни и възраженията на ответника, че обществената поръчка е проведена без лечебното заведение да се снабди с всички строителни книжа и разрешения, поради което възложителят е неизправна страна и не е възникнало потестативното му право да развали или да се откаже от договора.

С определение № 455 от 03.02.2025 г. по първоинстанционното дело са приети като безспорни между страните следните обстоятелства: между страните е сключен по договор за обществена поръчка Д-ОП 81/21.08.2020 г. за извършване на СМР по сградния фонд на УМБАЛ „Александровска“ ЕАД по обособена позиция № 3 – СМР в сграда „Клиника по пропедевтика на вътрешните болести“; договорът е прекратен от ответника; прекратяването е извършено след изтичане на неговия срок; в срока на договора не е започнало неговото изпълнение. Въззивният съд констатира, че между част от приетите

за безспорни (признати от страните) обстоятелства по смисъла на чл. 146, ал. 1, т. 3 ГПК съществува противоречие. Най – вече това се отнася до обстоятелствата, че договорът е прекратен от ответника, като прекратяването е извършено след изтичане на неговия срок и че в срока на договора не е започнало неговото изпълнение. Не е възможно договор, чийто срок на действие е изтекъл, да бъде прекратен след това от едната страна, тъй като той след изтичане на неговия срок не обвързва страните. От другата страна по отношение на обстоятелството, че след сключване на договора страните са осъществили действия по изпълнение на част от задълженията си – възложителят е извършил авансово плащане в размер на 20 % от стойността на договора на 01.09.2020 г., а пък изпълнителят е извършил разходи за подготовка на строителна площадка в размер на 16 233,84 лева, е формирана сила на пресъдено нещо с влязлото в сила решение от 23.05.2023 г. по т. д. № 889/2022 г. на СГС. Поради изложените съображения въззивният съд не приема за установени обстоятелствата, че прекратяването на договора е извършено след изтичане на неговия срок и че в срока на договора не е започнало неговото изпълнение.

От приетата в първоинстанционното производство съдебно-икономическа експертиза, която не е оспорена от страните, се установява, отчитайки записаната в чл. 6 от процесния договор обща стойност на строително-монтажните работи, че печалбата на ищеца от изпълнението на договора би била 324 250,51 лева без ДДС, респективно 389 100,61 лева с ДДС.

Въззивният съд кредитира съдебно-икономическата експертиза, тъй като е изготвена след преценка на всички относими документи, като е отговорила обосновано на поставения въпрос.

При така установената фактическа обстановка, въззивният съд намира от правна страна следното:

Правилно първоинстанционният съд е заключил, че предявеният осъдителен иск на основание чл. 79, ал. 1, предл. 2 ЗЗД вр. с чл. 82 ЗЗД е допустим. Неоснователни са възраженията на УМБАЛ „Александровска“ ЕАД за недопустимост на иска, тъй като по отношение на исковата претенция според въззиваемия в настоящото производство е формирана сила на пресъдено нещо от влязлото в сила решение от 23.05.2023 г. по т. д. № 889/2022 г. на СГС. По-конкретно според УМБАЛ „Александровска“ ЕАД с посоченото решение е отхвърлено възражение за прихващане на „Графена Груп“ ЕООД, което е било с предмет негово вземане за печалбата, която е следвало да реализира при изпълнението на възложените СМР съгласно чл. 268 ЗЗД. Настоящият съдебен състав намира на първо място, след запознаване с мотивите към решение от 23.05.2023 г. по т. д. № 889/2022 г. на СГС и мотивите към решение от 09.04.2024 г. по в. т. д. № 1001/2023 г. на САС, че в тях няма произнасяне по направено възражение на „Графена Груп“ ЕООД за прихващане с негово вземане, състоящото се от печалбата, която би получил

от изпълнението на СМР. Както СГС по т. д. № 889/2022 г., така и САС по в. т. д. № 1001/2023 г., са се произнесли по възражение за прихващане на „Графена Груп“ ЕООД с негови вземания за направени разходи за започване на СМР (закупуване на материали и оборудване, необходими за изпълнение на възложените работи) и за извършени подготвителни работи (разчистване на строителна площадка и др.) за осъществяване на възложените СМР. В крайна сметка съдебните състави по тези дела са приели, че възражението за прихващане е частично основателно за вземане в размер на 16 233,84 лева – вземане на „Графена Груп“ ЕООД по чл. 266 от ЗЗД вр. чл. 88 от договор Д-ОП-81/21.08.2020 г. – разходи за подготовка на строителна площадка, както следва: подравняване и почистване на терен за обособяване на строителна площадка с комбиниран багер - 4 158 лева, трошен камък за строителна площадка 82,4 куб.м. - 1 779,84 лева и доставка и полагане на трошенокаменна настилка, включително подравняване с комбиниран багер - 10 296 лева, като над сумата от 16 233,84 лева до претендираната сума от 585 887,88 лева то е отхвърлено като неоснователно. Действително съгласно т. 2 от Тълкувателно решение № 2/2020 г. от 18.03.2022 г. по тълк. д. № 2/2020 г. на ОСГТК на ВКС, при неоснователно възражение за прихващане силата на пресъдено нещо на съдебното решение установява несъществуването на вземането на ответника, освен ако възражението е неоснователно поради неизискуемост или некомпенсируемост. Настоящият съдебен състав обаче не установява мотиви, с които СГС по т. д. № 889/2022 г., както и САС по в. т. д. № 1001/2023 г., да са разгледали въобще възражение за прихващане с вземане на изпълнителя за печалба съгласно чл. 268 ЗЗД и с които да са приели, че такова възражение е неоснователно. Ето защо няма как да бъде формирана сила на пресъдено нещо по вземане на „Графена Груп“ ЕООД за печалбата, която би била реализирана в случай на изпълнението на възложените СМР съгласно чл. 268 ЗЗД. Дори и да се допусне, че СГС по т. д. № 889/2022 г. се е произнесъл по възражение за прихващане с такова вземане, въпреки че в тази насока няма обективирани мотиви, следва да се изтъкне, че правното основание на настоящата искова претенция е чл. 79, ал. 1, предл. 2 ЗЗД вр. с чл. 82 ЗЗД – осъдителен иск за претърпени вреди под формата на пропуснати ползи (нереализирана печалба) в резултат на виновно неизпълнение на задължения (бездействие) на възложителя по процесния договор. Ето защо в случая нереализираната печалба не се основава на чл. 268 ЗЗД, а се претендира като вреда от виновното бездействие на УМБАЛ „Александровска“ ЕАД. Фактическите състави на исовете, основани съответно на чл. 79, ал. 1, предл. 2 ЗЗД вр. с чл. 82 ЗЗД и респективно на чл. 268 ЗЗД, са различни. Последното изложило е втора причина, поради която процесната искова претенция се явява допустима. Разликата между фактическите състави на искова претенция, основана на чл. 268 ЗЗД и искова претенция, основана на чл. 79, ал. 1, предл. 2 вр. с чл. 82 ЗЗД, в хипотезата на сключен договор за строителство чрез възлагане по реда на ЗОП, е подчертана например в решение № 50164 от 23.12.2022 г. по т. д. № 1160/2021 г., I т. о. на

ВКС, както и в определение № 3178 от 29.11.2024 г. по т. д. № 1892/2023 г., II т. о. на ВКС.

Предмет на делото е спорното материално субективно право. То се въвежда в процеса чрез правното твърдение на ищеца, съдържащо се в исковата молба. Съобразно диспозитивното начало в гражданския процес предметът на делото се определя от ищеца. Нито ответникът, нито съдът мога да внасят в него никакви промени. Само ищецът може да внася в него промени по строго определения в закона ред за изменение на иска. Ищецът очертава спорното право чрез основаниято и петитума на иска, като не е длъжен да посочва правното естество на претендираното или отричано право. Правното естество следва и произтича обективно и задължително от правната норма. Именно тя сочи дали нашият правен ред признава или отрича право от рода на спорното право и какво е то. Съдът е длъжен да квалифицира спорното право, с което ориентира страните относно предмета на делото, защото от него следва релевантните за него факти. Правната квалификация е част от предмета на делото, който представлява претендираното или отричано от ищеца право, чието правно естество обективно следва от основаниято и петитума на иска въз основа на правната норма. Предмета на делото е не установеното от съда, а твърдяното от ищеца право, поради което процесът не остава без предмет, ако се окаже че претендираното право не съществува. Бележите, които индивидуализират субективните права и с това предмета на делото са правопораждащият факт, съдържанието на правото и носителите на правоотношението, част от което е правото. Тези белези се въвеждат от ищеца чрез основаниято и петитума на иска. Съдът не може да вмени на ищеца, под страх от прекратяване на производството, поради недопустимост на иска, интерес от предявяване на иск, основан на други твърдения или при друг петитум. Настоящият въззивен състав намира, че предявеният иск с очертаните в исковата молба фактическа обстановка и заявен петитум намира своето правно основание в чл. 79, ал. 1, предл. 2 вр. с чл. 82 ЗЗД. Ищецът претендира присъждане на обезщетение за претърпени вреди под формата на пропусната полза (печалбата, която би получили от работата, възложена от ответника) в резултат на виновно неизпълнение на конкретни задължения (бездействие) на възложителя по процесния договор, – това е твърдяното спорно право, което намира своето правно основание в посочените правни норми. Въпрос за преценка по съществуването на спора е дали е налице виновно неизпълнение на задължения по договора от страна на ответника и дали в резултат на него е настъпила твърдяната вреда под формата на пропусната полза.

Макар в действащото ни право да липсва легална дефиниция на договора за изпълнение на строеж (договор за строителство), той е изрично регламентиран в чл. 157, ал. 1 ЗУТ и чл. 163, ал. 1 ЗУТ, а правната теория и съдебна практика го определят като възмезден, неформален, каузален, консенсуален, с продължително изпълнение, двустранен. Както е посочено например в решение № 279 от 12.02.2019 г. по т. д. № 2905/2017 г., II т. о. на

ВКС, договорът за строителство, като вид договор за изработка (чл. 258 - чл. 269 ЗЗД), притежава основните правни белези на последния, но и допълнителни особености, налагащи и специфично проявление на задълженията на възложителя и изпълнителя - строител. Въззивният съд, като има предвид предмета (правата и задълженията) на страните по сключения договор за обществена поръчка № Д-ОП- 81/21.08.2020 г., намира, че между страните е възникнало облигационно правоотношение по този договор, чрез който е възложено извършване на СМР, като ищецът е изпълнител по него, а ответникът - възложител. Видно от конкретното съдържание на процесния договор е, че изпълнението на задължението на едната страна е функционално обусловено от изпълнението на задължението на другата страна. Съгласно чл. 120 ЗОП за всички неуредени въпроси във връзка със сключването, изпълнението и прекратяването на договорите за обществени поръчки се прилагат разпоредбите на ТЗ и на ЗЗД.

Между страните не е спорно, а и от представените по делото писмени доказателства се потвърждава, че страните са сключили договор за извършване на СМР от 21.08.2020 г. вследствие на провеждане на обществена поръчка по ЗОП от УМБАЛ „Александровска“ ЕАД, по която „Графена Груп“ ЕООД е класирано на първа позиция. Не е спорно между страните по делото и че за извършване на възложените СМР в сграда „Клиника по пропедевтика на вътрешните болести“ не е подписван протокол №2 за откриване на строителна линия и строителна площадка съгласно изискването на чл. 35 от процесния договор, както и че не е издавано от страна на УМБАЛ „Александровска“ ЕАД възлагателно писмо съгласно отразеното в чл. 43 от договора. Посочените обстоятелства са попречили на „Графена Груп“ ЕООД да изпълни основните си задължения - СМР в сграда „Клиника по пропедевтика на вътрешните болести“, подробно описани в чл. 2 от договора и приложените количествени сметки по отделните части ремонтни дейности към него. Безспорно е също така, че към момента на предявяване на процесния иск действието на валидно възникналото правоотношение между страните е прекратено чрез едностранно волеизявление на възложителя. Това е видно от мотивите към решение от 23.05.2023 г. по т.д. № 889/2022 г. на СГС. Ирелевантно според настоящият съдебен състав за разглеждания правен спор е законосъобразно ли възложителят е прекратил действието на договора на основание чл. 87, т. 6 от него и по-специално дали в случая е била налице „важна причина“ по смисъла на посочената клауза от него. При всички положения прекратяването на договора, включително и поради отказ на една от двете страни, има действие занапред за разлика от развалянето, което има обратно действие. В тази насока следва да се заключи, че между страните е съществувало валидно правоотношение за периода от сключване на договора на 21.08.2020 г. до неустановена датата след 26.10.2021 г. Няма данни кога е получено от изпълнителя процесното писмо с изх. № 02 – 1831/26.10.2021 г. на УМБАЛ „Александровска“ ЕАД, с което се заявява прекратяване на действието на договора, считано по получаване на писмото от „Графена Груп“

ЕООД. При всички положения в периода от 21.08.2020 г. до 26.10.2021 г. договорът е обвързвал страните и на преценка подлежи поведението на страните, свързано с изпълнение на поетите от тях задължения.

За по-голяма яснота следва да се посочи, че неправилно първата инстанция приема, че срокът за изпълнение на договорът е бил изтекъл преди да започне самото изпълнение по него. В случая е видно от съдържанието на самия договор, че в него не е фиксирана конкретна дата за неговото действие като краен срок. Предвиден е единствено условен срок за изпълнение на възложените СМР на изпълнителя в чл. 43 от него, а именно че изпълнителят е длъжен да извърши дейностите, предмет на договора, за срок от 360 календарни дни, считаното от датата на възлагателно писмо от страна на възложителя. Този условно уговорен срок не е започнал да тече, тъй като УМБАЛ „Александровска“ ЕАД не е представила възлагателно писмо на „Графена Груп“ ЕООД. От това обстоятелство обаче не може да се заключи, че изпълнение на договора от страните не е осъществено до 26.10.2021 г., а още повече че срокът за изпълнение на договора към този момент е бил изтекъл. Както вече беше посочено по отношение на обстоятелството, че след сключване на договора страните са осъществели действия по изпълнение на част от задълженията си – възложителят е извършил авансово плащане в размер на 20 % от стойността на договора на 01.09.2020 г., а пък изпълнителят е извършил разходи за подготовка на строителна площадка в размер на 16 233,84 лева, е формирана сила на пресъдено нещо с влязлото в сила решение от 23.05.2023 г. по т. д. № 889/2022 г. на СГС. Ето защо необоснован е изводът на първата инстанция, че изпълнението на процесния договор за обществена поръчка № Д-ОП- 81/21.08.2020 г. не било започнало. Неизпълнението на задължението на възложителя да предостави на изпълнителя възлагателно писмо е довело до невъзможност за „Графена Груп“ ЕООД да започне да осъществява процесните СМР. Това положение е продължило до прекратяването на действието на договора, поради което и изпълнителят е осъден да върне полученото авансово плащане съгласно чл. 55, ал. 1, пред. 3 ЗЗД. Основанието за получаване на авансово плащане е отпаднало, тъй като уговорените СМР не са извършени. Причината обаче строителят да не започне да осъществява СМР е виновното, според настоящия съдебен състав, бездействие на възложителя. В настоящото съдебно производство не е и доказано, че липсата на финансиране е основанието, поради което възложителят не е започнал процедурите за снабдяване със строителни книжа и поради което е прекратено действието на процесния договор. Доказателствената тежест за установяването на това обстоятелство е за УМБАЛ „Александровска“ ЕАД.

За пълното на изложението следва да се заяви и че неправилно първата инстанция е приела, че със сила на пресъдено нещо между страните е установено, че причината за прекратяване на договора е невъзможност за бъдещо финансиране. Предмет на влязлото в сила решение от 23.05.2023 г. по т. д. № 889/2022 г. на СГС е осъдителен иск на основание чл. 55, ал. 1, предл. 3

ЗЗД, като уважаването му действително предполага прекратена към момента на произнасянето на съда облигационна връзка между страните, но не и причината или основание за това прекратяване, а още повече дали то е обективно или виновно. Не случайно в мотивите към решение от 23.05.2023 г. по т. д. № 889/2022 г. на СГС, както и тези към решение от 09.04.2024 г. по т.д. № 1001/2023 г. на САС, се подчертава, че уважаването на разгледания иск на основание чл. 55, ал. 1, предл. 3 ЗЗД не изключва евентуалното ангажиране на отговорността на възложителя за виновно неизпълнение на процесния договор съгласно чл. 79, ал. 1, предл. 2 вр. с чл. 82 ЗЗД. Нещо повече, дори и да приемем, че договорът е прекратен поради липсата на бъдещо финансиране, това не изключва отговорността на възложителя за своето бездействие – неснабдяване с необходимите строителни книжа по времето на действие на договора до момента на неговото прекратяване за в бъдеще, през което финансиране е било осигурено. Изложеното дава основание да се заключи, че е неправилен и изводът на първата инстанция, че прекратяването на договора на предвидените в него и в закона основания изключва наличието на неизпълнение, което е необходимо условие, без което вреда не би могла да настъпи.

Съгласно чл. 79, ал. 1, предл. 2 ЗЗД при неизпълнение на договора изправната страна има право да иска обезщетение вместо изпълнение. Самото обезщетение според чл. 82 ЗЗД обхваща претърпяната загуба и пропуснатата полза, но само доколкото те са пряка и непосредствена последица от неизпълнението и са могли да бъдат предвидени при пораждаване на задължението, освен ако длъжникът е бил недобросъвестен. Така очертаните граници на договорната отговорност изискват установяване на пряка причинно-следствена връзка между неизпълнението на задължението и претърпяна вреда, като реална последица от конкретно квалифицирано поведение на длъжника. Настоящият въззивен състав намира, че в разглеждания случай са налице всички предпоставки за уважаване на предявения иск, който се явява доказан по основание и размер.

Основният спор в настоящото производство се съсредоточава върху въпросите: налице ли са обективни причините УМБАЛ „Александровска“ ЕАД за периода от сключване на договора на 21.08.2020 г. до момента на неговото прекратяване (след 26.10.2021 г.) да не е предприело действия за издаване на разрешение за строеж и предаване на изпълнителя на строителната площадка, както и на нарочно възлагателно писмо; до какви последици е довело посоченото бездействие на възложителя по договора по отношение на правата на другата страна.

В конкретния случай по категоричен начин се установява, че отговорен за издаване на разрешение за строеж, протокол за строителна линия и строителна площадка е възложителят. Същият освен това не е изпълнил и задължението си да представи на изпълнителя т. н. „възлагателно писмо“ съгласно чл. 43 от договора. УМБАЛ „Александровска“ ЕАД нито твърди, нито доказва причини, поради които не е изпълнил тези конкретни свои

задължения по време на действието на договора - 21.08.2020 г. до момента на неговото прекратяване (след 26.10.2021 г.). В тази насока следва да се изтъкне, че от събраните по делото доказателства не се установява, че по отношения на процесния договор за възлагане на обществена поръчка № Д-ОП-81/21.08.2020 г. е било спряно отпуснато от Министерството на здравеопазването финансиране. Приетата по делото кореспонденция (писмо с изх. № 02-2062/07.12.2021 г. и уточнително писмо с изх. № 02-2062#1/08.12.2021 г. от УМБАЛ „Александровска“ ЕАД, както и писмо с изх. № 33-18-83/10.02.2022 г. от Министъра на здравеопазването) не касае процесния договор. Освен това в съдържанието на последния липсва клауза, която да обвързва започването на изпълнение на СМР и съответно плащането на тяхната стойност с отпуснато финансиране от страна на Министерството на здравеопазването. Поради изложените доводи липсата на финансиране не може да е причина, която да извинява бездействието на възложителя в продължение на повече от година след сключване на договора, без който период безспорно е имало осигурено финансиране, да инициира издаването на необходимите строителни книжа, за да може възложителят да започне да изпълнява възложените му СМР. Посочено бездействие, според настоящият съдебен състав, е виновно. Възложителят е проявил небрежност, доколкото след сключване на договора не е предприел действия за изпълнение на задълженията му за осигуряване на строителните книжа, изискуеми за изпълнението на възложените СМР, при положение, че за периода на действие на договора финансиране е било осигурено.

Формата на вина на възложителя в разглеждания случай би следвало да се квалифицира като груба небрежност. Законодателят не е дал легално определение на термините небрежност и груба небрежност. В теорията и практиката се приема, че небрежност е налице тогава, когато длъжникът несъзнавано не е предоставил дължимото надлежно изпълнение, не е положил онази грижа, която дължи при предоставяне на изпълнението в конкретния случай. Грубата небрежност се различава от обикновената небрежност по степен и представлява по-засилена форма на небрежност, изразяваща се в неполагане на грижа, но според различен абстрактен модел - грижата, която би положил и най-небрежният правен субект при подобни условия, неполагане на значително по-елементарна степен на загриженост (в този смисъл е например решение № 184/24.02.2016 г. по т. д. № 3092 по описа за 2014 г. на ВКС, II т. о.). Изводът за наличие или липса на груба небрежност в поведението на даден правен субект, е обусловен изцяло от конкретните обстоятелства на всеки отделен случай, което прави невъзможно формулирането на една обща дефиниция на понятието "груба небрежност", приложима за всички случаи. В случая УМБАЛ „Александровска“ ЕАД нито твърди, нито доказва административни пречки, поради които например не е издадено разрешение за строеж. Възложителят в настоящото производство дори не установява, че е иницирал необходимите административни производства за издаване на строителни книжа в продължение на повече от

година след сключване на договора. От страна на УМБАЛ „Александровска“ ЕАД не е осигурен одобрен инвестиционен проект с нормативно установеното съдържание за възложеното строителство, не е осигурено влязло в сила разрешение за строеж за изпълнението на възложеното строителство и съответно ответникът не е открил и предал на изпълнителя строителна площадка за започване на СМР в съответствие с Наредба № 3 от 31 юли 2003 г. за актове и протоколи съставяни по време на строителството. Смяната на съответни ръководители на лечебното заведение или тяхното пасивно поведение не е извинителна причина за проявеното пълно бездействие. Поради изложеното това негово поведение под формата на бездействие няма оправдание и представлява проява на груба небрежност или на недобросъвестност по смисъла на чл. 82, изр. 2 ЗЗД. Ответникът като възложител е бил недобросъвестен и не е изпълнил част от основните си задължения да осигури необходимите строителни книжа за изпълнението на възложените с договора СМР и да предаде строителна площадка за започване на строителството.

Ответникът не твърди и доказва обстоятелства, които да водят до извод, че неизпълнението на неговата престация се дължи на причини, за които той не отговаря по смисъла на чл. 81, ал. 1 ЗЗД. В случая липсва и позоваване на хипотезата на чл. 306 ТЗ. Следва да се допълни, че търговецът отговаря по-строго, отколкото в облигационното право – той отговаря за всяко неизпълнение, освен ако то се дължи на непреодолима сила. Ето защо бездействието на възложителя да осигури необходимите строителни книжа, представлява виновно неизпълнение на процесния договор, за което той отговаря. Следва да се изтъкне отново, че в съдебното производство не е установено настъпило прекратително основание спрямо процесния договор преди 26.10.2021 г. По тази причина той е продължил да действа и валидно да обвързва страните по него със сигурност до 26.10.2021 г. със съдържанието, което страните са уговорили. При виновното неизпълнение на посочените задължения от страна на УМБАЛ „Александровска“ ЕАД за него възниква договорна отговорност. Следва да бъдат обезщетени причинените вреди на изпълнителя (компенсаторно обезщетение), които се явяват пряка и непосредствена последица от неизпълнението съгласно чл. 82 ЗЗД. В случая на „Графена Груп“ ЕООД възложителят му е причинил претендираните вреди, изразяващи се в пропусната полза от нереализирана печалба. Ищецът в първоинстанционното производство и настоящ въззивник е претърпял вреда, подлежаща на обезщетяване, която е пряка и непосредствена последица от неизпълнение на договорните задължения на ответника. В следствие на описаното недобросъвестно бездействие на ответника, процесният договор е останал неизпълнен и съответно строителят не е могъл за реализира печалба от изпълнението, с каквото намерение, като търговско дружество, е сключил договора и с каквото намерение е започнал подготовка за извършване на възложените СМР. След като при прекратяване на договора в хипотезата на чл. 268 ЗЗД при липсата на вина на възложителят (поради обективни причини)

за изпълнителя възниква право да получи планираната печалба, то на още по-голямо основание това право съществува и когато е налице недобросъвестно бездействие на възложителя, което е станало пречка за извършване на възложените СМР и което е причинило процесните вреди под формата на пропуснати ползи.

На обезщетяване подлежат не всички пропуснати ползи, а само тези, които са били предвидими за страните по сделката към момента на пораждаване на задължението и са пряка и непосредствена последица от неговото неизпълнение. Това са ползите, чието пропускане, с оглед специфичните за случая обстоятелства и при проявена грижа на добрия стопанин/добрия търговец, страните са могли и са били длъжни да предположат и което е причинено именно от неизпълнението, т. е. което представлява негов необходим и закономерен резултат. В разглеждания случай е налице сигурност по смисъла на Тълкувателно решение № 3/12.12.2012 г. по тълкувателно дело № 3/2012 г. на ОСГТК на ВКС, че имуществото на изпълнителя би се увеличило с размера на планираната печалба ако възложените СМР бъдат извършени. Относно процесните пропуснати ползи, които се претендират, съществува предвидимост и сигурност в тяхното настъпване, при положение, че възложителят е изпълнил задълженията си осигуряване на необходимите строителни книжа за осъществяване на възложените СМР. Именно в правоотношения, породени от сключени търговски сделки, пропуснатите ползи най-често се проявяват като пропуснатата печалба. Сигурността на пропуснатите ползи под формата на нереализирана печалба от търговска дейност е обоснована например в решение № 67/22.04.2013 г. по т. д. № 28 по описа за 2012 г. на ВКС, II т. о. Всеки търговец планира и изчислява колкото е възможно по-точно печалбата, която ще постигне. И когато тази печалба не се осъществява поради виновно неизпълнение на основни задължения на длъжника (в случая възложител), не може да има друга причина извън това неизпълнение, поради което УМБАЛ „Александровска“ ЕАД дължи нейното обезщетяване. С оглед на изтъкнатите доводи в случая следва да бъде присъдено обезщетение, изразяващо се в нереализирана печалба от търговската дейност на „Графена Груп“ ЕООД, която би се получила при изпълнение на възложените СМР. Размерът на претендираните вреди под формата на пропуснати ползи - 389 100,61 лева е доказан от заключението на приетата по първоинстанционното дело съдебно-икономическата експертиза, което въззивният съд кредитира, както вече беше посочено.

Неоснователни са възраженията на ответника в първоинстанционното производство и настоящ въззиваем, че с клаузата на чл. 88 от договора е ограничена отговорността на възложителя при прекратяване на договора по отношение на възникнали вреди за изпълнителя по време на действието на договора. Съгласно посочения чл. 88 „в случай на прекратяване на договора от страна на възложителя, изпълнителят получава възнаграждение за извършените до момента на прекратяването доставки и доказаните надлежно извършени СМР, доколкото тези доставки и построените части вече са

намерили приложение за обекта. Освен възнаграждението съгласно предходното изречение възложителят не дължи други суми на изпълнителя.“. На първо място, чл. 88 от договора няма приложение към претърпени от изпълнителя вреди, включително под формата на пропуснати ползи, които са резултат от виновно неизпълнение на възложителя по договора. Освен това, тази клауза касае само и единствено задължения на възложителя към изпълнителя при прекратяване на договора относно стойността на извършени разходи и работа по договора. Тази клауза не обхваща претенция за евентуална печалба, която изпълнителят би получил от изпълнението на възложените СМР.

Тъй като правният извод, до който настоящата съдебна инстанция достига, не съвпада с крайните правни съждения на първоинстанционния съд, въззивната жалба следва да бъде уважена, обжалваното решение – отменено, а предявеният иск уважен като основателен и доказан по размер.

По разноските:

С оглед изхода на правния спор и на основание чл. 78, ал. 1 ГПК в полза на ищеца следва да бъдат присъдено сторените от него разноски в първоинстанционното производство в общ размер на 21 014 лева, от които за заплатено адвокатско възнаграждение - 5 000 лева, за заплатена държавна такса - 15 564 лева и за заплатен депозит вето лице 450 лева. С оглед изхода на правния спор пред въззивната инстанция и на основание чл. 78, ал. 1 ГПК във вр. с чл. 273 ГПК в полза на въззивника също се дължат разноски в общ размер на 12 782 лева, от които за заплатено адвокатско възнаграждение - 5 000 лева и за заплатена държавна такса – 7 782 лева.

Воден от изложеното, Апелативен съд – София

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 1039/14.07.2025 г., постановено по т. д. № 1068/2024 г. по описа на Софийски градски съд, като вместо него постановява:

ОСЪЖДА на основание чл. 79, ал. 1, предл. 2 ЗЗД вр. с чл. 82 ЗЗД УМБАЛ „Александровска“ ЕАД, с ЕИК: 831605795, да заплати на „Графена Груп“ ЕООД, с ЕИК: 203785177, сумата в размер на 389 100 лева, представляваща част от обезщетение, което е заявено в размер на 740 000 лева, за претърпени вреди под формата на пропуснати ползи от неизпълнение на задължения на възложителя по договор за обществена поръчка Д-ОП 81/21.08.2020 г. за извършване на СМР по сградния фонд на УМБАЛ „Александровска“ ЕАД по обособена позиция № 3 – СМР в сграда „Клиника по пропедевтика на вътрешните болести“, ведно със законната лихва върху главницата от датата на предявяване на иска (23.05.2024 г.) до окончателното изплащане.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 1 ГПК УМБАЛ „Александровска“ ЕАД, с ЕИК: 831605795, да заплати на „Графена Груп“ ЕООД, с ЕИК:

203785177, сумата от 21 014 лева – сторени разноси по т. д. № 1068/2024 г. по описа на Софийски градски съд.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 1 ГПК вр. с чл. 273 ГПК УМБАЛ „Александровска“ ЕАД, с ЕИК: 831605795, да заплати на „Графена Груп“ ЕООД, с ЕИК: 203785177, сумата от 12 782 лева – сторени разноси по настоящото в. т. д. № 762/2025 г. по описа на Софийски апелативен съд.

Решението може да се обжалва с касационна жалба пред Върховния касационен съд по правилата на чл. 280 ГПК в 1-месечен срок от връчването му на страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____